

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. augusta 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutím okresného súdu v dedičskom konaní, ktoré žiadajú zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovatelia sú nájomcovia bytov v dome, ktorý vlastnil štátny podnik a ktorý v privatizácii získal nadobúdateľ, ktorého časť sťažovateľov požiadala o prevod vlastníctva bytov podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov“). Nadobúdateľ tak neurobil a k domu v marci 2003 uzavrel kúpnu zmluvu s kupujúcim, hoci § 29 ods. 7 zákona o vlastníctve bytov stanovuje, že nemôže previesť vlastníctvo domu kúpnu zmluvou, ak v dome požiadal nájomca o prevod vlastníctva bytu. Vklad vlastníckeho práva z tejto kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľností nebol po množstve správnych súdnych konaní povolený.

3. Ešte počas týchto konaní vo februári 2011 nadobúdateľ zomrel. V konaní o dedičstve po ňom všetci dedičia dedičstvo odmietli a jeho správcom sa stal štát. Kupujúci si do dedičstva uplatnil vrátenie kúpnej ceny 191 704,29 eur z kúpnej zmluvy, podľa ktorej vlastnícke právo k domu nenadobudol. Sťažovatelia aj počas konania o dedičstve žiadali o prevod vlastníckeho práva k bytom. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením bolo podľa § 175q ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku potvrdené, že dedičstvo, ktoré nenadobudol žiadny dedič, pripadlo štátu. Zároveň toto uznesenie obsahuje výrok, podľa ktorého štát celé dedičstvo v hodnote [REDAKOVANÉ] eur (z čoho dom predstavuje [REDAKOVANÉ] eur) prenecháva kupujúcemu na úhradu dlhu nadobúdateľa voči nemu vo výške [REDAKOVANÉ] eur, ktorý sa za to zaviazal zaplatiť štátu [REDAKOVANÉ] eur, a to podľa § 472 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak nemožno uhradiť peňažný dlh celkom alebo sčasti peniazmi z dedičstva, môže štát použiť na úhradu i veci, ktoré sú predmetom dedičstva a ktoré svojou hodnotou zodpovedajú výške dlhu.

III.

4. Sťažovatelia zásah do ústavných práv identifikujú v potvrdení prenechania dedičstva kupujúcemu. Podľa nich kupujúci nie je univerzálnym právnym nástupcom nadobúdateľa, keďže nejde o prechod, ale prevod, ktorý je v rozpore s § 29 ods. 7 zákona o vlastníctve bytov, ktorého zmyslom je zachovať právny stav z času žiadosti o prevod vlastníctva bytu a tak zabezpečiť právo nájomcu nadobudnúť byt za regulovanú cenu. Ide o legitímne očakávanie nájomcu, teda majetok chránený ústavou a dohovorom. Uznesenie o dedičstve podľa sťažovateľov zmysel a účel zákona o vlastníctve bytov nerešpektuje. Okresný súd sťažovateľom tento majetok v podstate odňal, pretože vlastníkom domu sa stal kupujúci, ktorý nie je povinný previesť im byty za regulovanú cenu podľa § 29 ods. 8 a § 17 ods. 3 zákona o vlastníctve bytov. Tak im hrozí, že sa prevodu vlastníctva bytov za regulovanú cenu nedomôžu.

IV.

5. Majetkové právo sťažovateľov spočíva v tom, že podľa zákona o vlastníctve bytov majú nadobudnúť do vlastníctva byt v bytovom dome, ktorý vlastnil nadobúdateľ. Toto právo sťažovateľov je upravené v § 29 ods. 8 zákona o vlastníctve bytov, z ktorého vyplýva, že nadobúdateľ ako vlastník domu, ktorý ho nadobudol do vlastníctva v privatizácii, bol s nimi povinný uzatvoriť zmluvu o prevode vlastníctva bytu. Ak tak neurobil, sťažovatelia sa tohto svojho práva mohli a niektorí aj domáhali na súde. Ochrana osobitného majetkového práva sťažovateľov teda bola realizovateľná v súdnom konaní. Okrem tejto jasnej konštrukcie práva sťažovateľov zákon o vlastníctve bytov v § 29 ods. 7 stanovil, že nadobúdateľ nemohol kúpnu zmluvou previesť vlastníctvo k domu. K takémuto konaniu došlo, no prevod vlastníckeho práva k domu sa napokon nerealizoval.

6. Naopak, došlo k tomu, že nadobúdateľ zomrel. Okresný súd zistil, že dedičia nadobúdateľa dedičstvo odmietli, a preto dedičstvo pripadlo štátu ako odúmrt', čím sa štát stal právnym nástupcom nadobúdateľa a mal v zásade rovnaké práva a povinnosti ako dedičia vrátane zodpovednosti za dlhy poručiteľa (§ 472 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Podľa § 472 ods. 2 Občianskeho zákonníka štát môže prenechať dedičstvo veriteľovi na úhradu jeho pohľadávky aj za stavu, že dedičstvo nie je predĺžené. Táto konštrukcia zohľadňuje situáciu, že štát nemá povinnosť uspokojiť veriteľa inak ako peniazmi alebo vecami z dedičstva. Následkom postupu štátu bolo to, že vlastnícke právo k domu nadobudol kupujúci, ktorý si musel byť vedomý, že sťažovatelia si voči nadobúdateľovi a následne proti štátu uplatnili právo na prevod vlastníctva bytov. Sťažovatelia z toho vyvodzujú, že týmto došlo k odňatiu ich práva na prevod bytov, keďže kupujúci, ktorému štát prenechal bytový dom, nie je povinným subjektom podľa § 29 ods. 8 zákona o vlastníctve bytov.

7. Otázku, či kupujúci alebo štát sú povinným subjektom podľa § 29 ods. 7 a 8 zákona o vlastníctve bytov, budú riešiť všeobecné súdy v konaniach, v ktorých sa sťažovatelia domáhajú nahradenia prejavu vôle vlastníka domu pri uzavretí zmluvy o prevode vlastníctva bytu. V týchto konaniach sa okresný súd podľa § 63 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) bude musieť vysporiadať so smrťou žalovaného nadobúdateľa, teda s tým, či má konanie zastaviť, alebo v ňom pokračovať. V rámci toho bude nevyhnutné posúdiť, či v dôsledku výsledku dedičského konania prešla či už na štát alebo kupujúceho povinnosť, o ktorú v konaní ide – povinnosť uzavrieť zmluvu o prevode vlastníctva bytov. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti formulujú záver, že tomu tak nebude. Posúdenie tejto okolnosti je však v právomoci okresného súdu, na ktorom prebiehajú konania o žalobách sťažovateľov o nahradenie prejavu vôle. Na strane druhej v prípade tých sťažovateľov, ktorí si žalobu o nahradenie prejavu vôle nepodali, platí, že na ochranu svojho práva mohli takúto žalobu podať, a ak by podaná bola, museli by sa všeobecné súdy vysporiadať s otázkou toho, či na štát alebo na kupujúceho prešla povinnosť, ktorú mal voči nim nadobúdateľ.

8. Vo vzťahu k sťažovateľom, ktorí si podali žalobu proti nadobúdateľovi, tak treba dospieť k záveru, že právomoc okresného súdu rozhodnúť podľa § 63 CSP vylučuje právomoc ústavného súdu rozhodovať o porušení ústavných práv sťažovateľov v dôsledku namietaného uznesenia okresného súdu. Preto na prerokovanie ich ústavnej sťažnosti podľa § 132 ods. 1 zákona

č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nie je daná právomoc ústavného súdu rozhodnúť o ochrane ústavných práv podľa čl. 20 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, čo zakladá jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde. Na strane druhej vo vzťahu k tým sťažovateľom, ktorí si žalobu nepodali, platí, že tento právny prostriedok ochrany ich ústavných práv podľa čl. 20 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu nevyužili, čo zakladá neprípustnosť ich ústavnej sťažnosti podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde a jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu